

povijesni kontekst. No, izuzetno je zah-
tjevan i težak zadatak izvršiti svojevrsnu
»hermeneutiku« teksta, pronaći način
kako izgraditi most između teksta i nas
danas. Jedino nam na takav dvostruki

način crkveni dokumenti i nakon puno
godina mogu biti inspirativni. Autori tek-
stova u ovoj knjizi tomu su udovoljili.

Josip Grbac

**Jerko VALKOVIĆ, Crkva i svijet medija. Mogućnost susreta i različitost
perspektiva, Glas Koncila, 2013., 209. str.**

Dva su temeljna razloga važnosti knjige
Jerka Valkovića *Crkva i svijet medija. Mo-
gućnost susreta i različitost perspektiva*. Prvi
razlog jest sama problematika kojom se
knjiga bavi, jer su mnogi elementi današ-
njeg odnosa Crkve prema medijima u
Hrvatskoj još prilično nepoznati, a to po-
gotovo vrijedi za povijesni prikaz odnosa
Crkve i medija. Drugi razlog jest u vre-
menu kada je ova knjiga ugledala svjetlo
dana. Naime, u Hrvatskoj postoji mnogo
medija, čak i crkvenih medija, od župnih
i biskupijskih listova do televizijskih i ra-
dijskih programa. Međutim, nedovoljno
je razvijena kultura medijskog komuni-
ciranja, neznatan broj novinara završio je
primjerenu naobrazbu a mnogi su u svijet
medija ušli samo snagom jednoga senzaci-
onalističkog teksta. Stoga ova knjiga može
biti važan segment u današnjoj naobrazbi
novinara u svim medijima, pogotovo
onih koji promiču kršćanski svjetonazor.
U tom kontekstu valja naglasiti da knjiga
argumentirano pokazuje kako u biti ne bi
trebao postojati nikakav »ontološki« strah
Crkve i njezinih djelatnika u odnosu na
medije. To što mnogi sadržaji u medijima

nisu primjereni kršćanskom svjetonazoru
nije samo pomodarstvo, nego problem s
kojim se Crkva suočava od samih svojih
početaka. Čitajući ovu knjigu, novinar krš-
ćanskog svjetonazora moći će usvojiti
neke spoznaje i metodologije koje će mu
pomoći u pročišćavanju njegova odnosa
s medijima, ali isto tako u i njegovim na-
stojanjima da medijski prostor ne postane
sinonim senzacionalizma.

Važno je naglasiti da se iz cjelokup-
nog sadržaja knjige dadne naslutiti da u
vjekovnom nastojanju Crkve uspostaviti
ispravan odnos sa svijetom komunika-
cije prioritet nije bio osnivanje vlastitih
crkvenih medija. Na duže staze, takav bi
put mogao voditi u svojevrsnu getoiza-
ciju prisutnosti Crkve u medijima. Pravi
se izazov, naprotiv, nekada kao i danas,
sastojao u nastojanjima Crkve da bude
prisutna u svjetovnim, laičkim medijima.
To je, pak, problem i današnje Crkve.
Stoga ova knjiga ukazuje na put i metodo-
logiju kako bi na taj izazov Crkva i kršćan-
ski medijski djelatnici trebali odgovoriti.

Većina ljudi poznaje samo završni
tekst koncilskih dokumenata, pa tako i

onih koji govore o medijima. Međutim, tekst puno više govori ako se gleda njegova geneza. I kritike koje su prije objavljivanja nekog dokumenta upućivane tekstu mogu biti od velike koristi medijskom djelatniku koji želi čuti stav Crkve o ulozi medija i novinara. Autor veoma pažljivo predstavlja tekst *Inter mirifica* ne samo u njegovoj završnoj fazi nego i tijekom etapa njegova nastajanja. To može biti od izuzetne koristi medijskom djelatniku koji može učiti kako na završnom tekstu tako i na kritikama koje su mu s raznih strana upućivane.

Autor izvrsno poznaje problematiku i tako omogućava čitatelju da uvidi svu kompleksnost problematike medijskog svijeta. Naime, i to je svojevrsna »crvena nit« koja se provlači kroz knjigu, autor naglašava kako svijet medija nije samo pitanje tehnike ophođenja među ljudima ili Crkve prema svijetu. To je svijet komunikacije. Komunikacija je, pak, puno više od informacije. Oni koji komuniciraju u komunikaciju ulaze kao ravnopravni partneri, dok su kod informacije jedni aktivna, a drugi uvijek pasivna strana. Stoga autor knjige daje naslutiti kako je zadatak Crkve danas u svijetu medija nastupati kao komunikator, čime će najvjernije služiti Kristu, koji je sam bio veliki komunikator. To je, uostalom, najvažnija prekretnica u odnosu Crkve i medija koja se dogodila na Drugom vaticanskom koncilu. S obzirom na to da upravo taj aspekt nije dovoljno kvalitetno obrađen u koncilskom dokumentu, ova će knjiga moći poslužiti kao udžbenik

svakom tko se hoće usavršavati u »umjetnosti« vlastite komunikacije. Stoga je vrlo dobro što autor osim detaljne analize glavnog dokumenta *Inter mirifica*, predstavlja čitatelju i ostale koncilске dokumente, koji katkada na bolji način izražavaju način potrebne komunikacije Crkve pomoću raznih medija.

Originalnost autorova pristupa ogleda se u tome što on sve dokumente Crkve, pa i one nakon Koncila, sagledava na progresivan način. Drugim riječima, osim sa sadržajem tekstova čitatelja se upoznaje i s povijesnim hodom Crkve na tom području, od svojevrsne skeptičnosti i straha pred silom medija do gotovo bezrezervnog prihvatanja važnosti uloge koju mediji mogu imati u ljudskoj komunikaciji i evangelizaciji. Taj je put bio mukotrpan i dugotrajan, ali ukazuje na to da je i tzv. preventivni strah pred snagom koju mediji imaju u oblikovanju društva, svijesti ljudi i javnog mnijenja bio opravdan. Taj se preventivni strah i oprez pokazuje nužnim i danas, imajući u vidu velik nedostatak etičkih kriterija u načinu kako mediji pristupaju nekim gorućim problemima čovjeka i svijeta. Crkva danas nudi jednu personalističko shvaćenu komunikaciju u kojoj je čovjek u središtu. Na to upućuje i teologija komunikacije. Autor pokazuje ne samo glavne elemente takve komunikacije nego i put koji je Crkva prešla do takva poimanja. Na taj način ova knjiga utvrđuje neke osnovne etičke kriterije koje bi svaki medijski djelatnik trebao usvojiti. No, ukazuje i na to da mnogo toga što je rečeno u crkvenim

dokumentima nije dostatno zaživjelo u samoj Crkvi, pogotovo u Hrvatskoj. Klasičan primjer jest pitanje javnog mnijenja. Autor je sve relevantne elemente i etičke kriterije na neki način sintetizirao kroz nauk pape Ivana Pavla II., u kojem svaki medijski djelatnik može pronaći medijsku etiku prilagođenu za pojedina područja medijskog djelovanja.

Vrlo je vrijedno što autor analizira i odnos Crkve prema modernim medijima, internetu i općenito tzv. virtualnoj komunikaciji. Osobito se u današnjem svijetu osjeća nedostatak etičke kriteriologije. Ona, pak, zahtijeva dodatni odgoj, pogotovo vjernika, koji pred takvim virtualnim svijetom ne smije ostati pasivan, nego mora biti sposoban postavljati pitanja o smislu svega. Drugim riječima, postaje evidentno da mediji nisu uvijek neutralni, nego mogu značajno oblikovati moralne odluke ljudi. Virtualni svijet medija izokreće neke uhodane parametre u našem odnosu prema medijima. To je jedno novo područje u kojem autor daje svoj originalni doprinos.

U drugom dijelu knjige autor nam predočuje problematiku radijskog i tele-

vizijskog prijenosa svete mise. Iako se površnom promatraču čini da je to samorazumljiv čin, u biti on otvara brojna pitanja teološke, pastoralne i eklezijalne prirode. Stoga je dobro da autor predstavlja problematiku iz povijesnog aspekta, ali i rasprave koje su uslijedile, kako u crkvenoj hijerarhiji tako i među teolozima i pastoralcima. Pogotovo je korisno doznati kakva je praksa bila i jest u nekim drugim europskim zemljama, s obzirom na to da je hrvatsko iskustvo na tom polju kratkog vijeka. Medijsku i liturgijsku problematiku prijenosa mise autor nam predstavlja kroz mišljenja nekih najvažnijih autora iz raznih jezičnih područja.

Iako su neki tekstovi u knjizi već objavljeni, autor ih je preradio i tako objedinio u jedan znanstveni udžbenik koji će biti koristan mnogim medijskim djelatnicima, ali i onima koji se znanstveno budu bavili tom problematikom.

Autor nam predstavlja sve relevantnije crkvene dokumente o problematici kojom se u knjizi bavi ali koristi i obilnu sekundarnu literaturu iz raznih jezičnih područja.

Josip Grbac

Ivan DUGANDŽIĆ, *Upoznajmo Bibliju. Narod Božji i njegovo Pismo, Glas Koncila, Zagreb, 2011., 495 str.*

Knjiga *Upoznajmo Bibliju. Narod Božji i njegovo Pismo*, Ivana Dugandžića, profesora u mirovini Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, franjevca Hercegovačke provincije, objavljena u iz-

davačkoj kući Glas Koncila, predstavlja ne samo vrhunac biblijsko-teološkoga istraživanja i pisanja kolege Dugandžića, nego i krunu njegova višedesetljetnoga razmišljanja i života s Biblijom i iz Biblije.